

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF TER HOOGTE VAN DE WATERMOLENSTRAAT TE BONHEIDEN (PROVINCIE ANTWERPEN)

(K-11-055)

ARCHEOLOGIENOTA

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

ABO Archeologische Rapporten 1557

Rapport opgemaakt door: Cynthia Holstein

Kontichsesteenweg 38

B-2630 Aartselaar

April – juni 2021

Dossiernr. intern: 30671

Dossiernr. extern: K-11-055

AOE: 2021D105

INHOUD

Deel 2: Programma van Maatregelen

1	Gemotiveerd advies	3
1.1	Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering	3
2	Kwaliteitscontrole en ondertekening.....	5

DEEL 2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1 GEMOTIVEERD ADVIES

Er wordt voor de geplande riolering- en wegeniswerken ter hoogte van de Rivierenlaan, Dennenlaan, Taboralaan, Raambeeklaan, Watermolenstraat, Kleine Paalstraat en de Nieuwe Dreef te Bonheiden (provincie Antwerpen), een bodemingreep beoogd van ca. 8.900 m². Daarnaast overstijgt het lijntracé de wettelijke grenswaarde van 1 km (ca. 2.130 m). Het Onroerenderfgoeddecreet (art. 5.4) verplicht daarom de opmaak van een archeologienota ter evaluatie en waardering van het archeologisch potentieel van het betrokken bodemarchief.

Landschappelijk gezien bevindt het onderzoeksgebied zich ter hoogte van een gradiëntzone nabij de Vrouwvliet (voorheen Zwartebeek genoemd). Ten noorden van het onderzoeksgebied is de lager gelegen vallei van de Vrouwvliet (ca. 7 m TAW) gelegen en ten zuidoosten is de heuvel Stuivenberg zichtbaar met een top van ca. 16 m TAW hoog. Hoge en droge gebieden waren in het verleden een aantrekkelijke locatie om te vestigen. Dit wordt versterkt indien er een waterloop in de omgeving stroomde.

Bodemkundig gezien worden er grotendeels **OB**- en **OT**-bodems verwacht. Binnen het zuidelijke deel zijn zandduinen (X) gekarteerd die op een afgetopte podzol bevinden. Plaatselijk worden er tevens podzols verwacht (**Zbg** en **Sdc**). Podzols kunnen een indicatie zijn voor de aanwezigheid van een goed bewaringspotentieel omtrent steentijd.

De KW-liniekaart toont vijf bunkers uit de KW-linie Antwerpen op een redelijk korte afstand (< 100 m) van het onderzoeksgebied. Het onderzoeksgebied ligt ca. 23 m ten westen van de tweede verdedigingslijn en ca. 160 m ten westen van de eerste verdedigingslijn. Daarnaast overlapt het onderzoeksgebied de verdedigingslijn antitankcentrum in het westelijke deel. De Centrale Archeologische Inventaris toont de hierbij behorende bunkers.

Ter hoogte van de Zwartebeek (Vrouwvliet) zijn vele Romeinse vondsten aangetroffen, zoals bewerkt eikenhout, fragmenten aardewerk en dakpanfragmenten. Op ca. 200 m ten noorden van het onderzoeksgebied zijn tevens sporen van een Romeinse villa gevonden. De Centrale Archeologische Inventaris toont daarnaast menselijke aanwezigheid in de ruimere omgeving in de late middeleeuwen en de nieuwe tijden.

Uit de historische kaarten blijkt dat de huidige genoemde straten Watermolenstraat, Rivierenlaan, Dennenlaan en een deel van de Taboralaan al reeds op de Ferrariskaart (1771-1778) zichtbaar zijn. In deze periode lag het onderzoeksgebied in zowel agrarisch land, beboste zones en heidegebied. Ter hoogte van het onderzoeksgebied waren verschillende vijvers zichtbaar. Tussen 1771-1778 en 1846-1854 heeft een groot deel van de heide moeten plaatsmaken voor bos. Pas tussen 1939 en 1969 zijn de Nieuwe Dreef en de Duinenweg aangelegd. Binnen deze periode is ook de villawijk ter hoogte van het onderzoeksgebied gebouwd. Na 1971 heeft het onderzoeksgebied weinig wijzigingen ondergaan.

1.1 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

In verband met het archeologisch potentieel, is het echter van belang de conservatiegraad van de mogelijke sporen, structuren en stratigrafieën nader te bekijken en te onderzoeken in combinatie met de impact van de werken. Het is de vraag in welke mate deze bewaard zijn gebleven binnen de grenzen van het onderzoeksgebied.

Voor het gehele onderzoeksgebied wordt geen archeologisch vervolgonderzoek geadviseerd op basis van de volgende argumenten:

- Het bodemarchief binnen de Rivierenlaan, Dennenlaan, Taboralaan, Raambeeklaan, Watermolenstraat, Kleine Paalstraat en de Nieuwe Dreef is reeds verstoord door de aanleg van verhardingen (0,5 m-mv) en nutsleidingen (1 m-mv). Het bodemarchief binnen de Rivierenlaan, Dennenlaan, Taboralaan, Raambeeklaan, Watermolenstraat, Kleine Paalstraat en de Nieuwe Dreef is reeds verstoord door de aanleg van verhardingen (0,5 m-mv) en nutsleidingen (1 m-mv). Het reeds uitgevoerde booronderzoek door ABO nv voor de opmaak van een technisch verslag en sloopopvolgingsplan geeft weer dat het bodemarchief reeds tot ca. 0,5 m-mv diepte is verstoord (ABO nv 2021). Plaatselijk is opvulzand tot ca. 2 m-mv diepte aangetroffen.
- Binnen het onderzoeksgebied zal een nieuwe DWA-riolering (250 mm) worden aangelegd tot 2,5 m-mv diepte. De breedte van de aanleg sleuf bedraagt hiermee ca. 1,25 m.

Binnen de Watermolenstraat (tussen huisnummers 1 en 17) en de Rivierenlaan (tussen huisnummers 1 en 15) wordt tevens een persleiding aangelegd. Deze persleiding (buisdiameter 110 cm en 250 cm) ligt op ca. 1,2 m-mv diepte en wordt in dezelfde aanleg sleuf als deze van de DWA aangelegd. De aanleg sleuf wordt hier ca. 2 m breed.

Echter, het is de vraag in welke mate de geplande werksleuven over een lengte van ca. 2.130 m zullen zorgen voor kennisvermeerdering. De sleuven zullen bij een archeologisch vervolgonderzoek voor een zeer beperkt ruimtelijk inzicht zorgen. Een archeologisch vervolgonderzoek zou daarmee weinig kenniswinst opleveren.

- Voor de aanleg van het pompstation (ca. 10 m², ca. 4,5 m-mv). zal een kleine werkzone (0,5 m-mv) worden voorzien van ca. 126 m². Binnen de werkzone aan de Rivierenlaan zal 1 boom worden gerooid en zal er 1 boom blijven behouden. Momenteel is de gehele werkzone onbebouwd en binnen een bosgebied gelegen. Echter, gezien de beperkte oppervlakte van het terrein, zou ook hier archeologisch onderzoek voor een te beperkt inzicht zorgen.

Op basis van deze argumenten kan besloten worden dat het potentieel tot kennisvermeerdering bij archeologisch onderzoek bij de geplande werken binnen het onderzoeksgebied laag is. Het bodemarchief is reeds grotendeels verstoord door de aanleg van verhardingen. Daarnaast zullen de sleuven (maximaal ca. 3 breed) over een lengte van ca. 2.130 m bij een archeologisch vervolgonderzoek voor een zeer beperkt ruimtelijk inzicht zorgen. Een archeologisch onderzoek binnen het pompstation en de werkzone zou door de geringe oppervlakten bij een archeologisch vervolgonderzoek weinig kenniswinst opleveren.

2 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General director		14 juli 2021
Toon Moeskops	Business Unit Manager		14 juli 2021
Anouk Van der Kelen	Archeoloog/ kwaliteitsverantwoordelijke		14 juli 2021